

Clypevs Theologiæ Thomisticæ

Continens Tractatus de erroribus Pelagianorum, de Gratia, de
Iustificatione & Merito, de Virtutibus Theologicis, & quatuor Cardinalibus,
ac de ineffabili mysterio Incarnationis

Gonet, Jean-Baptiste

Parisiis, 1669

Art. IV. Vtrum homo lapsus, vel in puris naturalibus conditus, ad
diligendum Deum ut authorem naturæ, dilectione efficaci, indigeat
speciali auxilio, & quali?

[urn:nbn:de:hbz:466:1-77342](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-77342)

ARTICVLVS IV.

Virum homo lapsus, vel in puris naturalibus conditus, ad diligendum Deum ut authorem naturæ, dilectione efficaci, indigeat speciali auxilio, & quali?

§. I.

Quibusdam præmissis referuntur sententia.

189. **P**RO resolutione hujus difficultatis, ante omnia præmittenda est divini amoris partitio in naturalem & supernaturalem: cum enim Deus sit author naturæ, seu bonorum naturalis ordinis, & etiam gratiæ, seu bonorum ordinis supernaturalis, & sub utraque ratione sit bonus atque amabilis, sicut & cognoscibilis ab intellectu humano; sub utraque voluntatis humanæ affectum terminare potest. Unde sicut duplex est religio, una ordinis naturalis, cui præfulget lumen rationis, & quæ Deus colitur ut author naturæ, per actus ejusdem ordinis; altera supernaturalis, cui præfulget lumen fidei, & quæ Deus colitur ut author gratiæ, per actus fidei, spei, charitatis, & virtutum moralium infusarum: ita etiam duplex est dilectio Dei, una naturalis, & ex genere suo acquisita, quæ per lumen rationis naturalis regulatur, & ad Deum ut authorem naturæ terminatur; altera supernaturalis & per se infusa, cui præficiunt lumen fidei, & quæ Deus ut author gratiæ, & prout est objectum beatificans beatitudine supernaturali à nobis diligitur. De quo plura diximus in Tractatu de statibus naturæ humanæ.

Disp. 6. Deinde observandum est, dilectionem Dei naturalem, duplicem esse, unam imperfectam & inefficacem, quæ est simplex quadam complacentia de divina bonitate, quæ neque infert media necessaria ad placendum Deo, nec curat amovere impedimenta peccatorum: alteram perfectam & efficacem, quæ ex vi sua potens est media ad placendum Deo necessaria inducere, & omnia quæ ejus amicitia repugnant, excludere. Et hæc adhuc duplex esse potest: altera quæ parùm durat, & simplicem actum voluntatis dicit, quo homo se & omnia sua refert in Deum, cum proposito absoluto & efficaci ipsi placendi in omnibus, & nihil admittendi voluntati ejus contrarium, quod est Deum super omnia appetitivè diligere; hæcque dilectio actualis & affectiva vocatur: altera quæ diu & longo tempore durat, & quæ non dicit tantum singularem actum, sed universalem observantiam mandatorum naturalium, consistitque in executione prædicti propositi, ac propterea effectiva & habitualis appellatur. His positis:

191. Ut certa ab incertis fecernamus, tria ut certa, & ab omnibus ferè Theologis admissa, supponimus. Primum est, hominem in statu naturæ integræ potuisse, cum solo concursu generali, diligere Deum dilectione efficaci, non solum actuali & affectivâ, ac per breve tempus durante, sed etiam habituali & effectivâ, seu executivâ, ac per multum tempus permanente: quia in illo felicissimo statu ex viribus naturæ poterat velle, & operari omne bonum morale naturale, & servare omnia præcepta naturalia, ac vitare omnia peccata contra legem naturæ, ut docet S. Thomas hic art. 4. & patet ex dicendis articulo sequenti.

A Secundum est, hominem lapsum, vel in puris naturalibus conditum, posse sine speciali auxilio actum inefficacem dilectionis Dei ut authoris naturæ elicere: cum enim hic actus totius legis naturæ observantiam non importet, nec difficilis est, nec cum peccato mortali impossibilis.

Tertium est, hominem lapsum non posse sine speciali auxilio diligere Deum ut authorem naturæ, dilectione efficaci, effectivâ, & habituali, ac per multum tempus durante: nam talis dilectio totam legis naturæ observantiam importat; homo autem in statu naturæ lapsæ non potest, saltem per multum tempus, omnia præcepta naturalia servare, & omnia peccata contra legem naturæ vitare, absque auxilio gratiæ.

B Tota ergo difficultas devolvitur ad dilectionem efficacem, actuale, & affectivam, quæ simplicem actum voluntatis dicit, quo homo se & omnia sua refert in Deum, illumque super omnia appetitivè diligit. Plures enim existimant hominem lapsum, vel in puris naturalibus conditum, posse ex viribus naturæ, & sine ullo speciali auxilio, hanc dilectionem actuale & affectivam elicere: ita Scotus, Durandus, Almainus, Cajetanus, & Molina, citati à Curiele hic dubio ultimo. Alij cum Alvare lib. 5. resp. cap. 5. & 6. & Martine hic articulo 3. dubio 1. & 2. id quidem denegant homini lapsæ, sed concedunt homini puro, seu in puris naturalibus condito. Alij verò hominem in utroque statu, ad prædictum actum eliciendum, speciali Dei auxilio indigere affirmant. Hanc sententiam tenent Curriel, Zumel, Joannes à sancto Thoma, & alij ex nostris Thomistis. Licet autem in auxilio pro statu naturæ puræ requisito isti conveniant, doceantque illud esse in sua entitate naturale, etsi intra ordinem naturæ speciale sit: tamen circa auxilium homini lapsæ ad prædictum actum eliciendum necessarium, in tres dicendi modos divisi sunt: quibusdam affirmantibus illud esse entitativè supernaturale; aliis contententibus auxilium intra ordinem naturæ speciale ad prædictum actum sufficere; aliis verò asserentibus, sufficere quidem auxilium intra ordinem naturæ speciale, ut principium eliciens, sed requiri auxilium supernaturale actuale, & gratiam habituale, ut principium expediens ab impedimento peccati, & tollens aversionem à Deo ut ultimo fine.

§. II.

Difficultas quoad utramque partem resolvitur.

Dico primò: Homo in statu naturæ lapsæ non potest viribus liberi arbitrij, & cum solo concursu generali, Deum ut authorem naturæ dilectione efficaci super omnia diligere.

E Probatur primò ex D. Augustino Epistolâ 107. ad Vitalem, ubi ait: *Liberum arbitrium ad diligendum Deum, primi peccati granditate perdidimus.* Quibus verbis apertè declarat, robur naturale liberi arbitrij, quod homo in natura integra habebat, ad Deum naturaliter diligendum, per primi parentis peccatum esse deperditum; sicque, nisi per gratiam sanetur, hoc in natura lapsæ præstare non posse.

194. Probatur secundo ex S. Thoma hic art. 3. dicente: *Homo in statu naturæ integræ non indigebat dono gratiæ, superaddita naturalibus bonis, ad diligendum Deum naturaliter super omnia; licet indigeret auxilio Dei ad hoc cum morientis:*

sed in statu naturæ corruptæ indiget homo etiam ad hoc, auxilio gratiæ naturam sanantis.

Respondet Cajetanus, D. Thomam velle solum, hominem existentem in peccato non posse diligere Deum super omnia, dilectione illâ efficacissimâ, quæ omne peccatum tam veniale quam mortale excludit.

Sed contra: Eam denegat S. Doctor homini lapso dilectionem Dei, quam concedit ipsi possibilem per gratiam sanantem: At dilectio per gratiam sanantem homini possibilis, non excludit omne peccatum tam veniale quam mortale, saltem de lege ordinaria, sed solum peccata mortalia, pro illo tempore quo elicitur: Ergo negat D. Thomas dilectionem huiusmodi esse possibilem homini lapso.

196. Respondent alij cum Molina, D. Thomam de ea solum dilectione Dei locutum, quæ non est unus actus simplex, sed collectio adimpletionis omnium mandatorum.

Sed hæc etiam interpretatio non videtur legitima: Tum quia D. Thomas agit de dilectione hoc modo sumpta art. 4. sequenti, ubi inquit, *Virum homo sine gratiâ, per sua naturalia, legis præcepta implere possit?* Tum etiam, quia ex contextu ipso constat, S. Doctorem sumere dilectionem pro uno simplici actu, ad quem dicit referendam esse dilectionem sui, & omnium aliarum rerum. Ratio etiam quam ibidem insinuat, convincit de amore, ut est unus actus simplex: Voluntas enim hominis lapsi, & in peccato originali vel personali existentis, est veluti recurva, & ad bonum privatum & proprium, quod est finis ultimus peccatoris inclinata: Ergo nisi sanetur per gratiam, non potest sui & omnium aliorum dilectionem in Deum referre, ipsumque plus quam bonum proprium & privatum diligere, cum hoc sit supra talem inclinationem curvam & deviam.

Deinde, Dilectio Dei super omnia, perfecta, & efficax, licet sit simplex voluntatis actus, est tamen omnium præstantissimus: At licet natura infirma possit aliquod opus efficere, non tamen præstantissimam operationem, quam natura sana & integra poterat exercere: Ergo &c.

Item in efficaci dilectione Dei, conditoris naturæ, virtualiter continetur totius legis naturæ adimpletio; ut colligitur ex illo Joan. 14. *Si quis diligit me, sermonem meum servabit;* ex D. Basilio libro de instit. monach. cap. 2. dicente: *Mandatum istud (scilicet dilectionis Dei) unum quidem videtur, sed omnium mandatorum in se virtutem complectitur:* At homo lapsus, absque speciali gratiâ, totam legem naturæ adimplere non potest; alias enim natura humana nullo modo per peccatum originale fuisset vulnerata in sua integritate, sed homo lapsus naturam æquè perfectam & integram haberet circa bonum morale ordinis naturalis, ac eam habuit in iustitia originali: Ergo homo lapsus non potest, sine gratiâ, Deum ut authorem naturæ efficaci amore diligere.

197. Respondent ad hoc Adversarij: quod licet homo lapsus non possit per longum tempus totam legem naturæ adimplere, id tamen potest pro brevi aliquo tempore; quia per breve aliquod tempus fieri potest, ut nulla occurrat gravis tentatio, nec ullum præceptum difficile, unde potest actum dilectionis efficaci pro brevi tempore elicere, sine speciali gratiâ, etsi id non possit perseveranter & ad longum tempus.

A Verum hæc responsio facile potest confutari: 198.

Quamvis enim possit contingere, quod brevi tempore, quo durat dilectio Dei ut auctoris naturæ, nihil occurrat faciendum, vel vitandum, ut tamen dici possit dilectio super omnia, & efficax quoad effectum, necessarium omnino est, quod virtute illius voluntas de facto adimpleret mandatum Dei, etiam difficile, si occurreret adimplendum, & tentationi quantumcumque gravi adversus observantiam illam, resisteret, si instaret; alioquin enim vel non erit dilectio super omnia, vel certe carebit efficaciâ quoad effectum: unde in actu efficaci dilectionis Dei, etiam ut pro brevi tempore elicit, totius legis naturæ

B observantia, etiam per longum tempus, virtualiter continetur; cum talis actus, ut diximus, sit de se sufficiens ad totius legis observantiam per totam vitam imperandam, etiam in præsentia tentationum graviter urgentium. Quare licet tentationes, & impedimenta ad actum dilectionis non semper occurrant subiectivè, quando fit ille actus amoris Dei, bene tamen objectivè, quia in dilectione Dei super omnia involvuntur virtualiter omnes tentationes, & impedimenta contra quæ firmatur affectus: Ergo si homo lapsus non possit sine gratiâ omnia præcepta legis naturæ per longum tempus implere, & omnes tentationes, & impedimenta ad actum dilectionis vincere, neque poterit actum efficacem dilectionis Dei ut auctoris naturæ, etiam pro brevi tempore, elicere.

Confirmatur: Licet homo in statu naturæ corruptæ possit vitare omnia venialia, pro brevi aliquo tempore, tamen impossibile est simpliciter, quod eliciat Dei dilectionem super omnia, quæ sit efficax in affectu ad excludenda omnia omnino venialia, sive talis dilectio sit diuturna, sive non; & hoc quia vitare omnia venialia collectivè, est proprium statûs beatifici: Ergo similiter, quia implere omnia mandata naturalia collectivè, & omnes superare tentationes, est proprium hominis sani, & statûs integritatis, simpliciter impossibile est quod homo lapsus & infirmus eliciat dilectionem Dei super omnia, quæ sit efficax in affectu ad implenda omnia præcepta legis naturæ, & omnes tentationes vincendas; sive talis dilectio sit diuturna, sive non, sive per longum tempus, sive uno tantum instanti duret.

Confirmatur ampliùs: De objecto moraliter impossibili, est impossibilis etiam moraliter affectus, seu propositum efficax, etsi parvo tempore durans: At in dilectione efficaci Dei conditoris naturæ, implicite clauditur efficax propositum observandi totam legem naturæ, perseveranter, & ad longum tempus, quod est moraliter impossibile viribus hominis lapsi, ut ostendimus articulo sequenti: Ergo &c. Minor est certa: nam de hac dilectione naturali, loquendum est proportionaliter, sicut de dilectione supernaturali charitatis: hæc autem implicite claudit efficax propositum observandi omnia mandata, etiam supernaturalia, pro tota vita; quia de ratione ejus est in affectu nunquam deficere ab amicitia; unde actus charitatis, vel contritionis, ad justificationem disponens, debet esse affectus, vel propositum efficax deinceps nunquam peccandi: Ergo &c. Major autem suadetur: De objecto per se impossibili est impossibile efficax propositum; unde repugnat viribus naturæ efficaci appetitus visionis beatificæ, ut in Tractatu de visione

effione beatificā ostensum fuit; item D. Thomas 1. p. quæst. 63. art. 3. probat Angelum non potuisse actū efficacī absolutō appetere æqualitatem cum Deo, quia talis æqualitas est impossibilis: Ergo pariter de objecto viribus naturæ moraliter impossibili in executione, impossibile erit moraliter eisdem viribus propositum efficacē. Præsertim cum voluntas & intentio dicatur efficacē formaliter, in quantum est illativa electionis, & sufficiens ad executionem: efficacia enim causā explicatur penes effectum quem de se potest inducere.

201. Dices: Licet sacerdos non possit consecrare hostiam, vel absolvere à peccatis, nisi virtute supernaturali, quā ut Christi instrumentum ad patrando illos effectus supernaturales elevatur; potest tamen propriis viribus intendere huiusmodi consecrationem, vel absolutionem. Item licet actualis observantia totius legis usque ad mortem, speciale quoddam auxilium exigit, quod donum perseverantiae appellatur; potest tamen homo, cum auxiliis ordinatis gratiæ, habere propositum efficacē observandi totam legem supernaturalem, usque ad mortem: Ergo ratio illa non est efficacē.

202. Sed contra: Hæc exempla non sunt ad rem, nec favent adversæ sententiæ: Non primum quidem, quia in hostiæ consecratione, & absolutione sacramentali, est aliquid naturale, scilicet verborum prolatio, quæ non superat naturæ facultatem, & ad istam terminatur propositum efficacē; est etiam aliquid supernaturale, nempe elevatio verborum ad hostiam consecrandam, & gratiam conferendam, quæ sicut excedit vim executivam naturæ, ita etiam superat vim efficaciter intentivam, & efficacī hominis propositum non subiacet. Nec favet etiam secundum: Nam licet ad actum perseverandi magnum perseverantiæ donum, à communibus auxiliis gratiæ distinctum, sit necessarium; ad posse tamen perseverare auxilia generalia ordinis gratiæ sufficiunt: intentio autem efficacē non petit vires, quibus de facto illius objectum executioni mandetur, bene tamen exposcit vires, quibus executio objecti sit possibilis.

Dico secundo: ad dilectionem efficacem Dei ut authoris naturæ, per se loquendo, & quantum est ex parte objecti, solum requiritur auxilium speciale ordinis naturalis: supposita tamen elevatione ad statum supernaturalem, ad eam requiritur non solum auxilium supernaturale, sed etiam gratia sanctificans.

203. Prima pars patet: Dilectio enim Dei, ut authoris naturæ, est actus entitativè naturalis, cum objectum naturale respiciat: Ergo per se, & ex præcisa ratione objecti, nec gratiam sanctificantem, nec auxilium supernaturale exposcit. Consequentia legitima est: Nam eo ipso quod actus per se ad sui efficientiam exigit pro principio elicente formam supernaturalem, excedit facultatem naturæ, subindeque supernaturalis est.

204. Secunda verò suadetur: Dilectio Dei naturalis opponitur aversioni à Deo ut fine naturali: Sed in hoc statu elevationis naturæ humanæ ad ordinem & statum supernaturalem, homo non potest averti à Deo ut fine naturali, nisi consequenter ab ipso ut fine supernaturali avertatur, ut communiter docent nostri Thomistæ in Tractatu de peccatis: Ergo ut homo lapsus, & in peccato mortali existens, Deum ut authorem naturæ diligere possit, indiget per accidens non solum auxilio supernaturali, sed etiam gratiā habituali, per quam auferatur peccatum, & obex aversionis à Deo ut ul-

Tom. IV.

A timo fine tam naturali quam supernaturali removeatur. Unde D. Thomas hic art. 3. docet ad dilectionem Dei ut authoris naturæ, indigere hominem lapsum gratiā sanante: nomine autem gratiæ sanantis, gratiam habituales intelligit, ut patebit ex dicendis articulo sequenti.

205. Quæres, an homo iustus, & gratiā sanctificante præditus, auxilio supernaturali indigeat ad talem dilectionem elicendam?

B Respondeo affirmativè (quidquid in contrarium dicat Marcus à Serra hic dub. unico) nam etsi careat impedimento peccati, & aversionis à Deo ut ultimo fine, tamen supposita elevatione naturæ humanæ ad ordinem gratiæ, & cognitione Dei ut authoris supernaturalis, non potest ipsum amare ut authorem naturæ, nisi simul ipsum ut finem & authorem supernaturalem diligat: sicut supposita tali elevatione & cognitione, non potest dari aversio à Deo ut conditore naturæ, absque aversione à Deo ut authore supernaturali; neque poni odium authoris naturæ, quod non terminetur aliquo modo ad ipsum ut authorem gratiæ: Ergo cum in homine iusto dilectio Dei supernaturalis auxilium supernaturale per se exigit, dilectio naturalis eam per accidens, & concomitanter exposcit.

C Confirmatur primò, & magis illustratur hæc ratio: Ideò in hoc statu homo existens in peccato mortali, nequit diligere super omnia Deum ut authorem naturæ, dilectione efficacī, sine auxilio supernaturali, quia talis dilectio, & conversio efficacē in Deum, est opposita aversioni à Deo sine naturali, & ex consequenti aversioni à Deo ut fine supernaturali: At etiam dilectio naturalis hominis existentis in gratia, pro hoc statu, est opposita tali aversioni, & quantum est de se destructio illius, licet per accidens, de facto, & in exercitio, eam non destruat, quia subiectum, pro instanti dilectionis, non est conversum ad creaturam, & aversum à Deo: Ergo talis dilectio petit auxilium supernaturale, etiam in homine iustificato.

207. Confirmatur secundo: Eiusdem speciei est amor efficacē Dei ut authoris naturæ, in homine existente in gratia, & in homine existente in peccato: Ergo idem auxilium quoad speciem requiritur ad utrumque; unde si in homine existente in peccato requiratur auxilium supernaturale, etiam requiratur in homine existente in gratia. Utraque consequentia est legitima: Antecedens probatur. Utraque dilectio habet idem objectum, nempe Deum ut authorem naturæ super omnia dilectum; utraque insuper est conversio efficacē, & formalis accessus ad eundem terminum formalem ad quem; utraque est etiam destructiva aversionis oppositæ, quæ se tenet ex parte termini à quo, licet una de facto eam destruat, non verò alia, quia non invenit subiectum à Deo aversum, quod merè materialiter & subjectivè se habet, atque adeò extra specificationem existit: Ergo utraque dilectio est eiusdem speciei, & auxilium eiusdem ordinis exposcit.

E Confirmatur tertio: Nequit homo, etiam in gratia constitutus, sine auxilio gratiæ exequi ea quæ requiruntur ad permanendum in amore Dei, & tollere quæ impediunt amicitiam erga Deum, etiam secundum quod est author & finis naturæ: Ergo nequit homo, etiam in gratia constitutus, elicere intentionem efficacem diligendi Deum ut authorem naturæ super omnia, sine auxilio gratiæ. Consequentia patet ex dictis conclusionibus.

H

precedenti: Antecedens verò sic ostenditur. Non potest homo in hoc statu elevationis ad ordinem supernaturalem, permanere in dilectione & amicitia naturali Dei, si non observet omnia præcepta, non solum naturalia, sed etiam supernaturalia: Sed ad hoc petit supernaturalia auxilia: Ergo &c. Minor patet: Major probatur. Violatio præcepti supernaturalis est etiam contra rationem naturalem connexivè & indirectè: Ergo peccatum contra præceptum supernaturale, indirectè saltem & implicite, contrariatur amoris seu amicitie naturali hominis ad Deum, eamque destruit. Consequentia legitima est; Amicitia enim naturalis hominis ad Deum ut authorem naturæ, ratione naturali ducitur & regulatur: Ergo si præceptum supernaturale sit indirectè & connexivè contra rationem naturalem, erit etiam indirectè contra amorem seu amicitiam naturalem hominis ad Deum. Antecedens verò suadetur: Ratio naturalis dicitur obediendum esse cuicumque superiori, legitime præcipienti, supposita cognitione mandati, & viribus sufficientibus ad illud exequendum: Ergo supposita revelatione mandati Dei legitime præcipientis, quatenus est supremus legislator supernaturalis, & suppositis viribus ad exequendum, etiam ratio naturalis dicitur, indirectè saltem & ex consequenti, esse obediendum huic superiori sic præcipienti: Ergo violatio præcepti supernaturalis est, indirectè saltem, implicite, & ex consequenti, contra illud dictamen universale naturale, dictans esse obediendum cuicumque superiori legitime præcipienti.

Dices cum aliquibus recentioribus Thomistis: In homine & Angelo beato reperitur dilectio Dei naturalis, ut docet D. Thomas primâ parte quæst. 62. articulo 7. Ergo à fortiori homo justus in statu gratiæ, eandem dilectionem habere poterit, si enim illa nihil includit repugnans statui gloriæ, nihil etiam includit quod repugnet statui gratiæ.

Respondedo concedendo totum, non enim negamus in homine justo reperiri posse dilectionem Dei naturalem, sicut in homine, & Angelo beato, sed dicimus ad illam eliciendam requiri per accidens auxilium supernaturale, ratione conjunctionis quam habet in statu elevationis, cum dilectione Dei supernaturali, & quia homo sine auxilio gratiæ nequit exequi ea quæ requiruntur ad permanendum in amore Dei, neque tollere quæ impediunt amicitiam erga Deum, etiam secundum quod est author & finis naturæ, ut antea exposuimus.

Instabis: Licet quotiescumque homo operatur ex charitate infusa, eliciat actum supernaturalem, non tamen cogitur semper operari ex illa charitate, est enim habitus quo utitur quando vult: Ergo potest ex sola inclinatione naturali, Deum ut principium & finem naturæ diligere.

Respondedo hominem quidem posse ex sola inclinatione naturali Deum ut principium & finem naturæ diligere, dilectione imperfectâ & inefficaci, quæ est simplex quædam complacentia de divina bonitate & pulchritudine, ut in creaturis & operibus Dei naturalibus relucet, quæ nec infert media necessaria ad placendum Deo, nec curat removere impedimenta peccatorum; non tamen dilectione perfectâ & efficaci, quæ ex vi sua potens est media ad placendum Deo necessaria inducere, & omnia quæ ejus

A amicitie repugnant excludere: hanc enim dilectionem non potest homo etiam in gratia constitutus, sine auxilio supernaturali elicere, cum sine auxilio gratiæ non possit exequi ea quæ requiruntur ad permanendum in amore Dei, & tollere quæ impediunt amicitiam erga Deum, etiam secundum quod est author & finis naturæ, ut in tertia confirmatione ostensum est.

Dico tertiò: Homo in pura natura constitutus, non posset cum solo concursu generali, Deum ut naturæ authorem efficaci amore super omnia diligere, etiam pro brevissimo tempore: non indigeret tamen, ad talem amorem eliciendum, auxilio supernaturali, sed solum auxilio speciali naturalis ordinis.

B Prima pars hujus conclusionis sequitur ex principiis assertionem primâ statuta: Ibi enim in primis ostendimus, juxta D. Thomam, hominem lapsum non posse ex viribus naturæ, & cum solo concursu generali Dei, actum efficacis dilectionis Dei ut authoris naturæ, etiam pro brevissimo tempore, elicere, quia voluntas hominis lapsi est veluti incurva, & ad bonum privatum & proprium inclinata: At in statu naturæ puræ voluntas hominis eodem modo sequeretur bonum privatum: Ergo eodem modo esset impotens ad diligendum Deum ut authorem naturæ, efficaci dilectione. Major patet ex supra dictis: Minor verò suadetur. Quod homo lapsus sequatur bonum privatum, provenit ex eo quod appetitus inferior inclinatur in bonum sensibile absque fræno rationis: At in puris naturalibus homo haberet eandem inclinationem effrænam ad bonum sensibile contrarium rationi; cum in statu naturæ puræ pars inferior non esset perfectè subiecta & subordinata superiori, sed talis subordinatio & subiectio homini solum in statu integritatis conveniret: Ergo in statu naturæ puræ voluntas hominis eodem modo sequeretur bonum privatum, ac in statu corruptionis.

C Deinde ibidem monstravimus, in efficaci dilectione Dei, ut authoris naturæ, etiam ut pro brevi tempore elicit, totius legis naturæ adimplerionem, etiam per longum tempus, virtualiter contineri: At homo in statu naturæ puræ non posset, cum solo concursu generali, totam legem naturæ adimplere, saltem per longum tempus, ut articulo sequenti patebit: Ergo nec efficacem dilectionem Dei ut authoris naturæ elicere, etiam pro brevissimo tempore. Addo quod talis dilectio, cum sit actus omnium perfectissimus & præstantissimus, solius naturæ integræ & robustæ videtur proprius. Denique cum non majores fuissent vires naturæ humanæ ad operandum bonum morale, in statu naturæ puræ, quam sint in statu naturæ lapsæ, ut in Tractatu de statibus naturæ humanæ ostensum est, sequitur quod si homo in statu naturæ lapsæ non potest, cum solo concursu generali, Deum ut naturæ authorem, efficaci dilectione amare, id etiam non potuisset in statu naturæ puræ.

E Secunda pars assertionis patet etiam ex supra dictis: Homo enim in statu naturæ lapsæ, ad dilectionem efficacem Dei ut authoris naturæ, per accidens indiget auxilio supernaturali, ob elevationem naturæ humanæ ad ordinem & finem supernaturalem: Ergo cum in statu naturæ puræ non esset talis elevatio, neque etiam erat ad illum actum eliciendum indigentia talis auxilij.

Disp. 4.
articulo
ultimo.

210.

211. Tertia verò sequitur ex præcedentibus: Nam homo in natura pura teneretur, & posset diligere Deum super omnia: Sed ad hoc non haberet auxilium supernaturale, neque sufficeret generalis concursus, ut jam ostendimus: Ergo requireretur auxilium speciale ordinis naturæ.

Confirmatur: Observantia & executio omnium mandatorum peteret speciale auxilium in illo statu naturæ puræ: Ergo & intentio efficax illam virtualiter & continens & causans.

Confirmatur ampliùs: Actus ille efficax dilectionis Dei ut auctoris naturæ, esset perfectissimus, & summus intra ordinem naturæ: Ergo ad sui elicentiam auxilium speciale ejusdem ordinis exposceret. Consequentia illa sufficienter patent ex supra dictis.

§. III.

Præcipua objectiones solvuntur.

212. Obijcies primò contra primam conclusionem: D. Thomas 1. p. quæst. 60. art. 5. ad 5. in Angelo peccante admittit dilectionem naturalem Dei super omnia: & in 2. dist. 33. qu. 2. art. 2. ad 5. illam etiam admittit in animabus puerorum in Lybmo existentium; & tamen illi per culpam originalem à Deo, etiam ut authore naturæ, averfi sunt; sicut & Adamus peccando à Deo authore naturæ mansit averfus: Ergo efficax dilectio Dei ut auctoris naturæ, cum peccato potest componi, subindeque propriis naturæ viribus elici.

213. Respondeo duplicem dari posse amorem Dei super omnia, & utrumque esse naturalem, licet diversimodè: unum à voluntate ut natura est præcedentem, quo Deus necessariò quoad specificationem ut bonum universale totius creaturæ diligitur, quia prout sic odio haberi non potest: alterum qui est à voluntate ut potentia libera & electiva, quo Deus amore electivo & libero ut amicus & universalis legislator amatur; qui amor non ideo naturalis dicitur, quia necessarius, sed quia terminat naturalem appetitum, & quia circa objectum naturale, Deum scilicet ut conditorem naturæ, versatur. Quando ergo S. Thomas, locis citatis, in Angelo peccante, & animabus puerorum in Lybmo existentium, admittit naturalem Dei dilectionem super omnia, loquitur de prima dilectione, quam fatemur cum peccato posse componi, & solis naturæ viribus elici: non verò de secunda, de qua solum in præsentì disputamus. Addo quod hic agimus de amore benevolentia: amor verò Dei, qui in Dæmonibus à D. Thoma ponitur, non est amor benevolentia, sed concupiscentia: cum enim Dæmones necessitentur ad diligendum seipsos, & nequeant proprium esse diligere, nisi diligant esse Dei, per quod proprium sustentatur & conservatur, necessitantur ad diligendum Deum amore concupiscentia, in quantum est bonum commune totius universi, & in quantum proprium ipsorum esse ab esse Dei dependet, ut declarat S. Doctor 1. p. quæst. 63. art. 1. ad 3. his verbis: *Naturale est Angelo quod convertatur motu dilectionis in Deum, secundum quod est principium naturalis esse &c.*

214. Obijcies secundò: Homo lapsus potest solis naturæ viribus patrem, filios, amicos, & falsos deos, plusquam seipsum, atque adeò super omnia diligere; cum variis exemplis conset multos pro illis morti se objecisse, & majorem charitatem nemo habeat (ut loquitur Scriptura) quam ut animam suam ponat quis pro amicis suis: Ergo

Tom. IV.

A multò magis poterit ex solis viribus naturæ Dei, quem naturali lumine cognoscit esse magis diligendum, super omnia diligere, & pro ejus gloria velle mori, & de factò morti se tradere.

215. Respondeo primò negando Antecedens. Et ad ejus probationem dico, eos qui pro falsis diis, vel suis hæresibus, aut patria, vel filiis, aut amicis, morti sese obrulerunt, famam, aut gloriam, vel quid simile in voluntaria illa vitæ jactura quassasse, sicque non plus dilexisse prædicta, quam seipsos. Unde Augustinus lib. de patientia cap. 17. ait *quemque iniquorum tantò esse ad quacumque mala perferenda duriorem, quantò in eo major est cupiditas mundi. & quemque iustorum tantò esse ad quacumque mala perferenda fortiorem, quantò in eo est major charitas Dei.* Et rursus: *Quantò major est in sanctis charitas Dei, tantò magis pro eo quod diligitur, omnia tolerantur; & quantò major est in peccatoribus cupiditas mundi, tantò magis pro eo quod concupiscitur, omnia tolerantur: ac per hoc inde est patientia vera iustorum, unde est in eis charitas Dei, & inde est patientia falsa iniquorum, unde est in eis cupiditas mundi.*

Respondeo secundò, dato Antecedente, negando Consequentiam: quamvis enim homo posset diligere plusquam se aliquod bonum creatum, non sequitur quod etiam posset diligere Deum: non solum quia Deus est magis separatus à bonis sensibilibus, quæ efficacius nos movent, sed etiam quoniam dilectio boni creati non postulat quod relinquatur omnia peccata mortalia, quæ etiam connumerantur inter bona quæ pertinent ad ipsum hominem; quia motivum propter quod committuntur, est aliquod bonum appetitum; dilectio verò Dei super omnia, & efficax, nullum peccatum mortale, sive actuale, sive habituale, sive originale compatitur.

216. Ad illud quod additur, nimirum intellectum posse naturaliter cognoscere Deum esse super omnia diligendum, subindeque voluntatem, quæ est appetitus rationalis, ductum seu dictamen rationis sequens, posse solis naturæ viribus ipsum supra quodlibet aliud diligere, dicendum est, quod licet intellectus possit speculando ad talem notitiam devenire ex principiis naturalibus, non potest tamen habere judicium practicum & prudentiale, in statu corruptionis, quo judicet Deum esse hic & nunc super omnia diligendum, nisi specialia auxilia Dei adjuvetur: quia, ut art. 1. ostendimus, homo per peccatum originale magis est vulneratus in intellectu practico, quam in speculativo, & magis impotens ad prosecutionem boni, quam ad cognitionem veri, juxta illud Poëtæ: *Video meliora, proboque, deteriora sequor.*

217. Ad aliud quod subditur, negandum est posse aliquem, in peccato mortali remanentem, velle E in re ipsa mori pro Deo, quia implicat quod aliquis maneat in peccato, & tamen præferat Deum omnibus aliis rebus; quod tamen facit qui verè vult pro ipso mori, cum vita sit omnium bonorum corporalium maximum. Unde licet ille verbo tenens diceret se velle mori pro Deo, in rei tamen veritate tolerantiam mortis ad seipsum, vel ad bonum proprium ordinaret, incipiendo illud specialiter querere vel in gloria & commendatione apud homines, vel in evitacione miserationum hujus vel alterius vitæ. Nec obstat quòd D. Thomas quodl. 4. quæst. 10. art. 1. doceat, etiam illum qui caret charitate posse pati martyrium; loquitur enim de martyrio improprie & materialiter sumpto, prout dicit solam tolerantiam mortis,

H ij

non verò de verò & propriè dicto martyrio, pro Deo reipsa tolerato, nam 2. 2. quæst. 124. art. 2. ad 2. expressè docet, quòd *martyrium est actus charitatis ut imperantis, fortitudinis autem ut elicientis.*

Dixi verò, aliquem in peccato mortali remanentem, non posse reipsa velle mori pro Deo: quia si peccator mortem tolerando, non excludat ejus relationem in Deum, nec eam ordinet ad bonum proprium, ut ad ultimum finem, justificabitur vi martyrij, ut probabiliter docetur in materia de baptismo, & adeptà gratiā sanctificante, poterit exire in actum dilectionis Dei super omnia.

218. Obijcies tertio: Si homo in statu naturæ lapsæ non possit sine gratia diligere Deum ut autorem naturæ, sequitur quod talis dilectio non sit naturalis, sed supernaturalis: At hoc dici nequit: Ergo nec illud. Sequela Majoris manifesta videtur: ille enim actus ad quem requiritur gratia, est supernaturalis.

219. Respondeo negando sequelam Majoris. Ad cujus probationem dico, actum ad quem gratia requiritur per se, & per modum principij elicitivi illius, esse supernaturalem; secus verò si gratia exigatur tantum per accidens, & tanquam removens prohibens: gratia autem per se non requiritur ad dilectionem efficacem Dei ut authoris naturæ, sed tantum per accidens, ratione elevationis naturæ humanæ ad ordinem supernaturalem, & conjunctionis finis naturalis cum supernaturali, & ad tollendum obicem peccati & aversionis à Deo ut ultimo fine, sicut assertione 2. declaravimus.

320. Obijcies quartò: Si homo in statu naturæ lapsæ non possit, nisi cum auxilio supernaturali, diligere Deum ut autorem naturæ, sequitur quod in eo statu minores habeat vires in ordine ad bonum morale, quàm habuisset in statu naturæ puræ: Sed hoc dici nequit, ut in Tract. de statibus naturæ humanæ ostensum est: Ergo nec illud. Sequela Majoris probatur: Homo in statu naturæ puræ, cum auxilio speciali ordinis naturalis, poterat hanc dilectionem elicere: Ergo si in statu naturæ lapsæ ad eam eliciendam indigeat auxilio supernaturali, erit minus potens in hoc statu quàm in illo.

Disp. 4.
art. ult.

221. Respondeo negando sequelam. Ad cujus probationem dico, quod licet homo in statu naturæ lapsæ indigeat auxilio supernaturali ad eliciendam dilectionem efficacem Dei ut authoris naturæ, hoc tamen non arguit ipsum in tali statu habere minores vires, quàm habuisset in statu naturæ puræ; quia hoc non provenit ex defectu potentiae, quæ per auxilium speciale ordinis naturalis in ordine ad talem dilectionem sufficienter completur; sed ex elevatione naturæ humanæ ad ordinem supernaturalem, ut cōclusionem secundā exposuimus.

222. Dices: Ex hoc sequitur quòd homo etiam in statu innocentiae non potuit diligere Deum ut autorem naturæ, sine auxilio supernaturali: Sed hoc est contra D. Thomam hic art. 3. ubi ait, quòd *homo in statu naturæ integræ (quem status innocentiae includebat) non indigebat dono gratiæ superaddite naturalibus bonis, ad diligendum Deum naturaliter super omnia, licet indigeret auxilio Dei ad hoc eum moventis*: Ergo &c. Sequela Majoris probatur: Homo in statu innocentiae de facto fuit ordinatus in finem supernaturalem: Ergo si ex elevatione naturæ humanæ in finem supernaturalem, homo in natura lapsa indiget auxilio supernaturali ad prædictam dilectionem, eo quoque egebat in statu innocentiae.

A Respondeo concedendo sequelam Majoris: cum enim homo in statu innocentiae, propter elevationem ad ordinem supernaturalem, & conjunctionem finis naturalis cum supernaturali, non posset implere omnia præcepta naturalia, & vitare omnia quæ impediabant amicitiam naturalem cum Deo, sine auxilio supernaturali ad observantiam mandatorum supernaturalium requisito; non poterat etiam, sine eodem auxilio, actum efficacis dilectionis Dei ut authoris naturæ elicere. Unde ad probationem in contrarium dicendum est, D. Thomam ibi loqui de statu naturæ integræ, præcisivè sumpto, & secundum id quod ex propriis assert donum integritatis, subiciens appetitum inferiorem superiori; non verò de illo adæquatè sumpto, & prout reipsa fuit cum justitia originali, & gratia habituali, subindeque cum elevatione ad ordinem supernaturalem conjunctus: nam sub hac ratione non minus auxilium supernaturale ad actum dilectionis efficacis Dei ut authoris naturæ exposcebat, quàm status innocentiae, seu originalis justitiæ. Potest etiam dici, D. Thomam, loco citato, solum excludere à statu integritatis necessitatem auxilij supernaturalis, fanantis naturam, quod requirit in natura lapsa, non tamen negare necessitatem auxilij supernaturalis, eam elevantis ad ordinem supernaturalem.

§. IV.

Solvuntur alia argumenta ex statu naturæ puræ desumpta.

C Ontra tertiam conclusionem, in qua diximus hominem in pura natura constitutum non posse, cum solo concursu generali, Deum ut naturæ autorem efficaci amore diligere, in primis obijci potest autoritas D. Thomæ hic art. 3. in argum. *Sed contra.* & quodlib. 1. art. 8. assertentis, secundum quosdam hominem fuisse constitutum in solis naturalibus, Deumque super omnia dilexisse. Quod etiam insinuare videtur hic art. sequenti ad 3. dicens: *Præceptum de dilectione Dei non potest homo implere ex puris naturalibus, secundum quod ex charitate impletur.*

225. Responder Curiel ex Conrado, D. Thomam per hominem constitutum in solis naturalibus intelligere hominem conditum cum integritate naturæ, quæ proveniebat à justitia originali: cum enim talis integritas non fuerit donum entitativè supernaturale, inter naturalia computatur, subindeque cum illa rectè potest dici homo constitutus in solis naturalibus, quia nihil habet quod non sit naturale.

Sed hæc interpretatio non videtur legitima, nec ad mentem S. Thomæ: nam si per hominem constitutum in puris naturalibus intelligeret hominem cum integritate naturali, non diceret: *Homo in solis naturalibus constitutus fuit, ut a quoque bonis ponitur*; cum ipsemet S. Doctor 1. p. quæst. 95. art. 1. doceat primum hominem fuisse conditum cum integritate naturæ, proveniente à gratia & originali justitia.

Melius ergo respondetur, D. Thomam in illis locis loqui de puris naturalibus, per exclusionem donorum supernaturalium, non verò per exclusionem gratuitorum intra ordinem naturæ: unde solum intendit, quod homo in statu naturæ puræ posset diligere Deum ut autorem naturæ, absque auxilio entitativè supernaturali, non tamen negat quod indigeret ad talem dilectionem, & alios actus eximios & difficiles, auxilio speciali intra ordinem naturæ, ut nos asserimus.

226. Obijciatur secundò, & est præcipuum adversæ sententiæ fundamentum: In pucis naturalibus homo teneretur, præcepto naturali, Deum naturæ authorem super omnia diligere: At sine potentia non fiat obligatio, cum ex Tridentino sess. 6. cap. 11. Deus impossibilia non jubeat: Ergo posset in tali statu actum dilectionis efficacie elicere: At non per gratiam, cum status naturæ puræ omnem gratiam excludat: Ergo ex solis naturæ viribus, & cum solo generali concursu. Minor & consequentiæ patent: Major verò suadetur ex D. Thoma 1. 2. quæst. 94. art. 3. ubi docet ad legem naturalem pertinere omne id ad quod homo inclinatur secundum suam naturam: At homo ex sua natura inclinatur ad Deum authorem naturæ super omnia diligendum: Ergo naturali lege ad talem dilectionem teneretur. Unde egregie Cyprianus serm. de bapt. Christi: *fusus est (inquit) Domine ut diligamus te: hoc natura, hoc ratio, hoc verbi tui clamat auctoritas.* Clamat quippe natura amandum esse creatorem; clamat ratio redamandum esse amatorem.

227. Respondeo posse hominem in statu naturæ puræ Deum ut naturæ authorem super omnia diligere; non quidem per auxilium ordinis supernaturalis, neque cum solo generali concursu, sed per auxilium speciale ordinis naturalis, quod Deus in tali statu offerret, quando urgeret obligatio præcepti dilectionis, hoc ita exigente providentiæ suæ suavitate, quæ homini in nullo statu impossibilia præcipere potest. Nec status naturæ puræ omnem gratiam specialem excluderet, sed solum gratiam supernaturalem entitativè, vel naturalem per modum habitus & formæ permanentis, qualis foret gratia sanans naturam, eamque integram integritate purè naturali constituens, ut in Tractatu de statibus naturæ humanæ ostendimus. Potestque hoc argumentum retorqueri in Adversarios: homo enim in statu naturæ puræ, non solum teneretur, præcepto naturali, Deum ut authorem naturæ diligere super omnia, sed etiam toto tempore vitæ in tali dilectione perseverare; & tamen certum est, & fatetur ipsi Adversarii, quod id non posset in tali statu præstare cum solo concursu generali, sed indigeret ad perseverandum speciali auxilio ordinis naturalis: quod ergo illi dicunt de perseverantia in amore, nobis de ipso dilectionis actu dice-re licet.

228. Obijciatur tertio: D. Thomas hic art. 3. ex eo probat hominem in statu naturæ lapsæ indigere gratiâ ad diligendum Deum ut authorem naturæ, quia ratione culpæ mansit inclinatus ad bonum privatum: At in pura natura nulla esset culpa convertens, & inclinans hominem ad bonum privatum: Ergo in eo statu non indigeret gratiâ ad diligendum Deum ut authorem naturæ, sed id posset præstare cum solo generali concursu.

229. Confirmatur primò: In illo statu nulla esset infirmitas: Ergo homo in eo posset quicquid poterat in statu integritatis & sanitatis: At homo in natura integra, cum solo generali concursu, Deum ut naturæ authorem diligere poterat: Ergo & id posset in statu puræ naturæ.

230. Confirmatur secundò: In statu naturæ puræ non essent in homine nisi ea quæ consequuntur ex intraneis naturæ: Sed ab intrinseco naturæ oriri nequit aliquid in homine, ipsum impediens à consecutione finis, ad quem ab intrinseco inclinatur natura: Ergo in statu naturæ puræ nihil

A esset hominem impediens à dilectione Dei ut authoris naturæ, & ultimi finis naturalis consecutione.

Confirmatur tertio: Si aliquid illum impediret à tali actu, maxime rebellio appetitus: At hæc non ponit impotentiam moralem ad illum: Ergo &c. Probatur Minor: In homine lapsæ, justificatio per gratiam, manet rebellio appetitus inferioris contra superiorem, & tamen ratione gratiæ sanctificantis est potens moraliter ad istam dilectionem: Ergo rebellio concupiscentiæ, & pugna appetitus inferioris contra superiorem, non est sufficiens ad inducendam impotentiam moralem in ordine ad illum actum.

B Ad objectionem respondeo D. Thomam, ad probandum hominem in natura lapsæ indigere gratiâ ad diligendum Deum ut authorem naturæ, recurrisse ad peccatum, inclinans & convertens voluntatem hominis ad bonum privatum; quia homo supponebatur ante culpam in statu integritatis, in quo poterat Deum ut authorem naturæ super omnia diligere; & ideo peccatum fuit de facto causa impotentiae moralis ad talem dilectionem, ut removens justitiam originalem, ex qua naturæ sanitas & integritas proveniebat: in natura verò pura, cum non supponatur sanitas, necesse non est recurrere ad peccatum, infirmitatem inducens, & voluntatem ad bonum privatum inclinans & convertens.

C Vel secundò dici potest, D. Thomam recurrisse ad peccatum, ut probaret necessitatem gratiæ specialis intra ordinem naturæ, quam solum in statu naturæ puræ necessariam esse dicimus ad dilectionem Dei ut authoris naturæ, & ad alios actus eximios & valde difficiles.

Ad primam confirmationem dicendum, quod homo in natura pura non fuisset infirmus privativè aut positivè, sed negativè; quia licet tunc fuisset propensus ad bonum privatum, talis tamen inclinatio non traxisset originem à peccato, sed ab intrinseca hominis constitutione, ex partibus habentibus inclinationes oppositas, nimirum ex rationali & sensitiva, compositi, ut in Tractatu de statibus naturæ humanæ, agendo de statu naturæ puræ, declaravimus. Unde

D Ad secundam, nego Minorem, quando natura est talis conditionis, quod gaudet duplici inclinatione contrariâ; tunc enim una aliam retardat, & impedit ne possit consequi suum terminum & finem connaturalem, nisi adjuvetur speciali auxilio. Nam in ipso homine est appetitus naturalis, quo vivere appetit, & mortem refugit, & tamen est in illo inclinatio contraria ratione materiæ, quæ ad corruptionem tendit, & ratione cujus necessario corrumpitur.

E Ad tertiam nego similiter Minorem. Ad cujus probationem negandum est Antecedens quantum ad secundam partem: cum enim gratia habitualis in hoc statu vitæ non sanet perfectè hominem, neque illi restituat integritatem naturalem, quam per peccatum primi parentis amisit, sed relinquit rebellionem concupiscentiæ, & pugnam inter appetitum inferiorem & superiorem, ad meritum & profectum vitæ spiritualis, adhuc indiget confortamine, & auxilio superaddito, ut in actum dilectionis Dei ut authoris naturæ exeat: quod auxilium in statu naturæ lapsæ, ratione elevationis ad ordinem supernaturalem, & conjunctionis finis naturalis cum supernaturali, per accidens debet esse supernaturale, ut in secunda conclusione diximus.

236.

Obijecitur quartò: Homo habet naturalem inclinationem ad diligendum Deum super omnia, ut docere videtur D. Thomas hic art. 3. & latè probat Victoria in relect. de homicidio num. 10. Ergo si crearetur in puris naturalibus, posset cum solo concursu generali, & sine auxilio gratiæ, reducere in actum hanc inclinationem, eliciendo actum dilectionis Dei ut authoris naturæ. Consequentia probatur: Tum quia aliàs inclinatio illa esset frustra, siquidem nullo modo posset reduci in actum, cum status naturæ puræ, auxilia gratiæ, quæ ad id essent necessaria, excluderet: Tum etiam, quia inductione constat, nullam esse inclinationem ad actum naturalem, quæ nullo modo possit per vires naturæ reduci in actum. Unde Theologi probant in Tractatu de visione beata, non dari in homine inclinationem naturalem ad beatitudinem supernaturalem, quia talis inclinatio non esset reducibilis ad actum, viribus naturæ, & à Deo ut dante talem inclinationem.

237.

Respondeo dato Antecedente, negando Consequentiam. Ad cujus probationem dicendum, quod ut inclinatio indita ab autore naturæ non sit frustra, sufficit quod possit reduci in actum per vires, & auxilia ordinis naturalis (sive illa sint generalia, sive specialia intra illum ordinem) absque recurſu ad ordinem gratiæ. Unde cum homo in statu puræ naturæ, mediante auxilio speciali ordinis naturalis, Deum ut authorem naturæ posset diligere, & ad hoc non indigeret auxilio gratiæ, naturalis inclinatio ad diligendum Deum, quam haberet in illo statu, non esset otiosa & frustranea. Ex quo patet disparitas ad exemplum quod adducitur: inclinatio enim naturalis ad beatitudinem supernaturalem, neque per auxilia communia ordinis naturalis, neque per auxilia intra illum ordinem specialia, potest reduci in actum, ideòque sine auxilio gratiæ illa esset vana & frustranea. Dixi dato Antecedente, quia Curiel, & quidam alij existimant, inclinationem & appetitum naturalem in homine non esse ad diligendum Deum ut authorem naturæ, in seipso expressè & in particulari, sed solum ad amandum bonum universale & in communi, & Deum, ut confusè & implicite sub tali bono universali contentum.

§. V.

Tria corollaria præcedentis doctrine.

238.

EX dictis inferes primò, contra aliquos Recentiores, quod etsi in statu naturæ lapsæ daretur homo qui in solo originali existeret, ille non posset, sine auxilio gratiæ, Deum ut naturæ authorem efficaci amore diligere: nam, ut supra ostendimus, impotentia ad eliciendum actum dilectionis efficaciæ Dei ut authoris naturæ, provenit in homine ex propensione quam habet ad bonum privatum, & imbecillitate ac impotentia ad exequendum ex viribus naturæ omnia quæ in illa dilectione virtualiter continentur: Sed talem propensionem & impotentiam haberet homo in solo originali existens: Ergo ille Deum ut authorem naturæ efficaci amore non posset diligere, absque speciali auxilio. Addo quod, licet in peccato originali non sit positiva conversio à creaturam, bene tamen privativa averſio à Deo, etiam ut authore naturæ, ut alibi ostendimus: Sed hæc averſio non potest non esse maximum

A dilectioni Dei ut authoris naturæ impedimentum: Ergo &c.

239.

Inferes secundò, quod etsi aliquis ignoraret invincibiliter se esse in peccato mortali personali, non posset tamen, absque speciali auxilio, Deum ut authorem naturæ, efficaci amore diligere: quia ille pariter esset inclinatus & propensus ad bonum privatum, & impotens ad exequendum ex viribus naturæ omnia quæ in dilectione efficaci Dei ut authoris naturæ virtualiter continentur.

240.

Inferes tertio, ad amorem concupiscentiæ Dei ut authoris naturæ, sufficientem ad imperandam totius legis naturæ adimplentionem, necessarium esse auxilium speciale: quia etiam in tali actu virtualiter continetur observantia totius legis naturalis, quæ sine speciali auxilio, in statu naturæ lapsæ poni nequit, ut articulo sequenti patebit.

ARTICVLVS V.

Utrum homo lapsus indigeat speciali gratiâ, & quali, ad observanda omnia præcepta naturalia collectivè, quantum ad substantiam operis?

§. I.

Premittuntur quæ ferè apud omnes sunt certa, & referuntur sententiæ.

241.

SUPpono primò tanquam certum, hominem in nullo statu posse implere præcepta supernaturalia virtutum Theologicarum, sine gratiâ: cum enim actus illarum virtutum sint supernaturales quantum ad substantiam, nequeunt elici per vires naturæ. Unde D. Thomas supra quæst. 63. art. 2. ad 2. dicit: *Sunt quedam peccata mortalia quæ homo sine gratia nullo modo potest vitare, quæ scilicet directè opponuntur virtutibus theologicis.*

242.

D SUPpono secundò, hominem in omni statu indigere gratiâ, ad implenda præcepta naturalia quantum ad modum, ut scilicet ex charitate, & meritorie ac fructuose ad vitam æternam ea adimpleat: cum enim modus ille sit supernaturalis, & actus virtutum naturalium elevet ad ordinem & finem supernaturalem, manifestum est, illum sine gratiâ & charitate, quæ est forma virtutum, illisque confert vim præcipuam merendi æternam felicitatem, non posse poni in nostris actibus. Quod autem distinctio de observantia præceptorum quantum ad substantiam, & quantum ad modum, admittenda sit, patet tum ex Divo Thoma hic art. 4. ubi illam expressè docet: tum etiam ex Bulla Pij V. & Gregorij XIII. proſcribentium §8. Baij propositionem, quæ assererebat huiusmodi distinctionem esse commentitiam & explodendam. Ratio etiam suffragatur: Licet enim charitas cadat sub præcepto sigillatim & in particulari, secundum tamen quod est finis ultimus cuiuscumque præcepti, non cadit sub præcepto; quia ut communiter dicitur, *finis præcepti non cadit sub præcepto*: Ergo modus operantis, scilicet quod ex charitate impleat præceptum, est extra substantiam operis præcepti, & per consequens stare potest impletio & opus præceptum quoad substantiam, sine tali modo, & distinguui impletio præcepti quoad substantiam, & quantum ad modum.